

Hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras verkets föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6000 Artikelnr 2005-10-26

Tryck: Grafikerna Livréna i Kungälv AB, Kungälv 2005

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården;

SOSFS
2005:26 (M)

Utkom från trycket
den 22 december 2005

beslutade den 6 december 2005.

Socialstyrelsen föreskriver¹ följande med stöd av 49 § avfallsförordningen (2001:1063), 2 § 1 och 2 och 3 § 1 förordningen (1985:796) med vissa bemyndiganden för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter m.m. samt 12 § smittskyddsförordningen (2004:255) och beslutar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde och definitioner

Föreskrifter

1 § Dessa föreskrifter skall tillämpas på hantering och märkning av smittförande avfall som uppkommer inom sådan verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (1982:736) och tandvårdslagen (1985:125) eller inom annan medicinsk verksamhet. Föreskrifterna skall även tillämpas på undervisning och forskning som är förknippad med nämnda verksamheter.

Föreskrifterna skall inte tillämpas på foster eller abortmaterial som omhändertagits efter abort.

2 § I dessa föreskrifter avses med

smittförande avfall som är eller bedöms kunna vara förorenat med avfall

- organiskt material från vård eller undersökning av människor med känd eller kliniskt misstänkt sjukdom som är orsakad av mikroorganismer som tillhör riskklass 3–4 i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2005:1)² Mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet och/eller

¹ Jfr rådets direktiv 91/689/EEG av den 12 december 1991 om farligt avfall (EGT L 377, 31.12.1991, s. 20, Celex 391L0689), ändrat genom rådets direktiv 94/31/EG (EGT L 168, 2.7.1994, s. 28, Celex 394L0031).

² Jfr rådets direktiv 2000/54/EG av den 18 september 2000 om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för biologiska agens i arbetet (EUT L 262, 17.10.2000, s. 21, Celex 32000L0054).

- artificiellt och till signifikanta mängder förmerade mikroorganismer som tillhör riskklass 2–4 i AFS 2005:1
- avfall med skärande/stickande egenskaper som varit i kontakt med kroppsvätskor

Kommentar: Exempel på avfall med skärande/stickande egenskaper är använda kanyler, lancetter, knivblad och skalpeller som inte behandlats så att de smittförande egenskaperna upphört.

konvertering	process som ändrar det smittförande avfallets egenskaper för att minska dess farlighet Kommentar: Avfallet kan därefter hanteras som icke smittförande avfall.
vårdgivare	fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt bedriver hälso- och sjukvård Kommentar: Se 1 kap. 3 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. För hälso- och sjukvårdsverksamhet som bedrivs av staten representerar den myndighet som har ansvaret för verksamheten vårdgivaren. I landsting och kommuner är den eller de nämnder som avses i 10 och 22 §§ hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) vårdgivarens representant. Enskild hälso- och sjukvård kan antingen bedrivas av juridisk person (t.ex. bolag, förening eller stiftelse) eller av en enskild yrkesutövare.
verksamhetschef	befattningshavare som svarar för verksamheten Kommentar: Se 29 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Inom tandvården utser vårdgivaren någon som fullgör motsvarande uppgifter.
hemsjukvård	hälso- och sjukvård när den ges i patients bostad eller motsvarande och där ansvaret för de medicinska åtgärderna är sammanhängande över tiden

3 § Övriga termer och begrepp som används i dessa föreskrifter och allmänna råd har samma betydelse som i 15 kap. miljöbalken (1998:808) och avfallsförordningen (2001:1063).

Ansvar

Föreskrifter

4 § Vårdgivaren skall ge direktiv och säkerställa att det finns rutiner för hantering och märkning av smittförande avfall.

Verksamhetschefen skall fastställa ändamålsenliga rutiner och entydigt fördela ansvaret. Rutinerna och ansvarsfördelningen skall dokumenteras. Vidare skall verksamhetschefen fortlöpande följa upp verksamheten och se till att rutinerna och ansvarsfördelningen säkerställer att kvalitets- och säkerhetskraven i dessa föreskrifter kan uppfyllas.

Allmänt

Föreskrifter

5 § Smittförande avfall får inte

1. ingå i återvinningsssystem,
2. komprimeras, eller
3. deponeras.

Förbehandling

Föreskrifter

6 § Smittförande avfall skall konverteras till icke smittförande avfall så tidigt som möjligt i hanteringen med medel och metoder som är anpassade efter behovet i varje enskilt fall.

Allmänna råd

Smittförande avfall kan konverteras i autoklav. Det kan därefter hanteras som icke smittförande avfall.

Konvertering kan också genomföras med andra godtagbara metoder, t.ex. behandling

- i fuktig värme med eller utan övertryck,
- i torr värme med värmeelement, eller
- med mikrovågor och vatten.

Föreskrifter

7 § Den process för konvertering som används skall vara mikrobiologiskt utvärderad och dokumenterad. En reduktion av relativt värmere-sistent vegetativa bakterier (t.ex. *Enterococcus faecium* ATCC 19434) med minst 10^5 i avfallsmassan skall uppnås under konverteringen. Reduktionen måste inte omfatta avdödning av sporer.

Den metod för konvertering som väljs skall vara validerad för den verksamhet som avses.

8 § Om konvertering av det smittförande avfallet bedöms som en otillräcklig åtgärd med hänsyn till avfallsmängden eller smittämnets farlighet eller då normala hanteringsrutiner bedöms vara otillräckliga, skall vårdgivaren säkerställa att avfallet bortscaffas.

9 § Den förpackning eller behållare som används vid konvertering av smittförande avfall skall vara utformad så att avfall eller smittämnen inte kan läcka ut.

Insamling

Föreskrifter

10 § Verksamhetschefen skall fastställa lokala rutiner för den personal som hanterar smittförande avfall. Rutinerna skall dokumenteras. Av rutinerna skall det framgå

1. vilken sorts avfall som skall anses som smittförande,
2. vem som skall göra riskbedömningen av avfallet i det enskilda fallet, och
3. de förfaranden som skall användas för respektive avfallsslag.

Vid tveksamhet i riskbedömningen i ett enskilt fall skall verksamhetschefen ta ställning efter att ha hört vårdhygienisk expertis, t.ex. hygienläkare eller hygiensjuksköterska.

11 § Om strålnings- och smittorisk föreligger samtidigt, skall det anges i de lokala skriftliga rutinerna hur avfallet skall hanteras.

12 § Det smittförande avfallet skall samlas upp i slagtåliga, fuktåta förpackningar eller behållare i anslutning till den verksamhet där det uppkommer. De skall vara av ett sådant material och utformas så att avfall eller smittämnen inte kan läcka ut vid den fortsatta hanteringen.

Smittförande/skärande/stickande avfall skall samlas upp i förpackningar eller behållare som dessutom skyddar mot skär- och sticksador.

Vid sådan verksamhet där det endast undantagsvis förekommer blodrör som innehåller smittämnen av riskklass 3 kan väl förslutna blodrör läggas i behållare för smittförande/skärande/stickande avfall.

13 § När en förpackning eller behållare fyllts enligt tillverkarens anvisningar och skall samlas in för bortskaffande skall den förslutas så att avfall eller smittämnen inte kan läcka ut. Förslutningen skall vara utformad på ett sådant sätt att den inte kan öppnas och sedan åter förslutas.

14 § I hemsjukvården får en förpackning eller behållare för smittförande/skärande/stickande avfall medföras och användas till flera patienter, om den återförs till den ordinarie arbetsplatsen eller till ett särskilt uppsamlingsställe samma dag den använts. Om en förpackning eller behållare används till en enstaka patient, får den förvaras hos patienten till dess att den fyllts upp till högst en viss nivå i enlighet med tillverkarens anvisningar. Den skall därefter återföras till den ordinarie arbetsplatsen eller till ett särskilt uppsamlingsställe. Återförda förpackningar eller behållare skall omhändertaras enligt dessa föreskrifter.

15 § En förpackning eller behållare med smittförande/skärande/stickande avfall får förvaras i rumstemperatur i högst tre år.

16 § Smittförande avfall, förutom avfall med skärande/stickande egenskaper, får förvaras i högst ett dygn i ett utrymme med rumstemperatur.

17 § Smittförande avfall, förutom avfall med skärande/stickande egenskaper, som skall förvaras längre tid än ett dygn men kortare tid än sju dygn skall förvaras i ett utrymme med en lufttemperatur av högst + 8 °C.

18 § Smittförande avfall, förutom avfall med skärande/stickande egenskaper, som skall förvaras längre tid än sju dygn skall frysas. Fryst, smittförande avfall får inte förvaras längre tid än ett år.

19 § Ett utrymme för insamling och förvaring av smittförande avfall (i mer än ett dygn) i avvaktan på borttransport skall vara lätt att rengöra och tåla desinfektion. Golvavlopp och tappställe för varmt och kallt vatten skall finnas i eller i anslutning till utrymmet.

Utrymmet skall rengöras regelbundet och vid förorening. Vid behov skall det desinfekteras. Vid tveksamhet om behovet av åtgärder skall vårdhygienisk expertis, t.ex. hygienläkare eller hygiensjuksköterska, höras.

Allmänna råd

Utrymmet kan vara ett avfallsrum eller utgöras av en container eller liknande.

Föreskrifter

20 § Om avfallsutrymmet ligger utanför en klinik eller en avdelning, skall det hållas låst.

Märkning

Föreskrifter

21 § Ett utrymme enligt 19 § skall väl synligt ha en varningsskylt med den internationella symbolen för biologisk fara. Skylten skall ha triangelform med symbolen i svart på gul bakgrund med svart bård. Den gula delen skall utgöra minst 50 % av skyltens yta. Varningsskylten skall kompletteras med texten ”smittförande avfall” i svart på gul botten.

22 § En förpackning eller behållare som innehåller smittförande avfall samt eventuella ytteremballage skall förseas med en väl synlig märkning i enlighet med 21 §. I förekommande fall skall förpackningen eller behållaren även förseas med texten ”skärande/stickande avfall” i svart på gul botten.

23 § Symbolen för biologisk fara och texten ”smittförande avfall” skall tas bort från förpackningar eller behållare när innehållet har konverterats.

24 § Om förpackningen eller behållaren är transportemballage för extern transport, gäller inte dessa föreskrifter och allmänna råd. Endast märkning enligt Statens Räddningsverks föreskrifter ADR-S om transport av farligt gods för landtransport eller Sjöfartsverkets föreskrifter IMDG-koden för transport till sjöss krävs.

Transport

Föreskrifter

25 § Den transportvagn för smittförande avfall som används skall vara lätt att rengöra och tåla desinfektion. Vagnen skall rengöras regelbundet och vid förorening. Vid behov skall desinfektering utföras. Vid tveksamhet om behovet av åtgärder skall vårdhygienisk expertis, t.ex. hygienläkare eller hygiensjuksköterska, höras.

26 § Smittförande avfall skall transporteras på ett sådant sätt att förpackningen eller behållaren inte kan skadas.

Skyldighet att föra anteckningar

Föreskrifter

27 § De anteckningar som skall föras i enlighet med avfallsförordningen (2001:1063) skall föras fortlöpande och med kvartalsvisa sammanställningar. De skall finnas tillgängliga så att de på anmodan kan uppvisas för tillsynsmyndigheten.

Bortskaffande

Föreskrifter

28 § Smittförande avfall som inte konverterats skall förbrännas.

29 § På förbränningsanläggningen får smittförande avfall inte förvaras tillsammans med andra avfallslag. Det skall snarast förbrännas.

Övriga bestämmelser

Föreskrifter

30 § Socialstyrelsen kan medge undantag från bestämmelserna i dessa föreskrifter.

1. Denna författning träder i kraft två veckor efter den dag då författningen utkom från trycket.
2. Genom författningen upphävs Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1999:27) om hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen

KJELL ASPLUND

Åsa Ahlgren
(Enheten för hälsoskydd)